

VORA

**J.L. Baquero
G. Carreras
M. Vergés
F. Vergés
C. Vilches**

Títol: VORA

Autors: J.L. Baquero

G. Carreras

M. Vergés

F. Vergés

C. Vilches

Data: 1989

Generalitat de Catalunya

Departament d'Ensenyament

Programa d'Informàtica Educativa

VORA

(Verificador **OR**tografic der Aranés)

Realisat peth Programa d'Informatica Educatiua deth Departament d'Ensenhament dera Generalitat de Catalonha e eth Centre de Normalisacion Lingüistica dera Val d'Aran.

ENTAS QU'AN PRESSA:

- 1.-S'auetz disc dur, creatz un directòri C:\VORA e copiatz eth contengut des disques de distribucion deth **VORA**.
- 2.-Des de laguens d'aqueth Directòri teclejat era instruccion **VORAD**, que met eth **VORA** ena memòria.
- 3.-Se non auetz disc dur, des deth disc A: teclejat **VORAF**.
- 4.-Anatz tath programa que vos interèsse. En quaussevolh moment poderatz verificar ua pantalha de tèxt, activant eth **VORA** per pression simultanèa des tecles "CRTL" e "MAGERS-DRETA". Provatz tanben era combinacion "ALT" e "MAGERS-DRETA".

VORA ei un programa d'ajut ara verificacion de tèxti en aranés. Permet verificar era ortografia de pantalhes de tèxt des d'un punt de vista lexicografic e en part sintactic, mès naturaument non semantic.

Ei un mòdul resident entà microordinador PC compatible en entorn DOS, que verifique ortograficament pantalhes de tèxt, ei a díder, pantalhes de 25 linhas de caractèrs alfanumeric. En quauqui cassi tanben pòt verificar pantalhes grafiques.

Entà hèr servir eth **VORA** cau un PC-compatible tamb 256K coma mendre, un disquet e melhor un disc dur. Foncione tamb pantalha de 80x25 o 40x25 caractèrs de tèxt, e adaptadors CGA, EGA o VGA. Tanben foncione en ua pantalha d'un color, tamb ua version simplificada des còdis d'error. Fòrça configuracions de PS jos DOS tanben supòrten eth **VORA**.

1.-OPERACIONS ENTARA INSTALLACION DETH VORA

1. Variants d'installacion:

Eth **VORA** se distribuís en dus disquets de 5,25" de baisha densitat o ben en un de nauta densitat, e a demana en un de 3,5". Se pòt utilizar dirèctament tamb un lector, mès ei melhor copia'c en disc dur.

1a. S'auetz disc dur:

Creatz un directòri C:\VORA e copiatz eth contengut des disquets de distribucion.

Alternatiuament: Metetz un des disquets ena unitat A: e teclejatz era instruccion "INSTAL", que se n'encuede de tot eth procès d'installacion.

1b. Se non auetz disc dur:

Des de A:> teclejatz "**VORAF**" que met eth **VORA** resident en memòria ocupant uns 400K.

2. Entà deishar eth **VORA** resident ena memòria RAM:

Des deth disc dur, teclejatz "**VORAx**" (x pòt èster D, F, o M), entà escuelher ua des tres possibilitats de trabalh deth **VORA**.

Quan gesse ua pantalha de presentacion, sarratz "ESC", e eth **VORA** quedarà resident en memòria ocupant uns 90 K ena version mès reduïda.

3. Entà trèir eth **VORA** dera memòria RAM:

Teclejatz era instruccion "**VORAx** dehòra", o ben hèr un RESET dera maishina.

2.-OPERACIONS ENTA UTILISAR ETH VORA

1. Un viatge plaçat eth **VORA** ena memòria entratz normaument en vòste editor de tèxt. Es versions **VORAM** e **VORAF** son adequades entà editors qu'ocupen pòga memòria. Era version **VORAD** permet editors grani , com FrameWork.
2. Sajatz qu'era plana de tèxt que voletz verificar ocupe tota era pantalha, en tot escuèlher es opcions der editor que vos permeten trabalhar ena plana de tèxt mès complèta possible.
3. Activatz era verificacion sarrant ath còp es tecles"CTRL" e "MAGERS-DRETA". Ar acabar era verificacion d'ua pantalha s'entén un fiulet e es errors e observacions queden mercades ena pantalha tamb un còdi de colors s'era vòsta pantalha ac permet.
4. Corregitz es errors se n'i a, en tot utilizar normaument er editor.
5. Cambiatz de pantalha e tornatz a verificar tanti viatges com s'age de besonh.

Cau auer present qu'es indicacions d'error (tèxt invertit nere sus blanc o còdis de colors) son transitòris, e desapareishen quan cambien es condicions dera pantalha verificada.

Còdis de colors des errors e des observacions:

Vermelh: caractèrs proïbits, errors d'articles, contraccions e apostròfes.

Blu: Repeticions consecutives de mots simples, cassi dobtosi d'articles qu'eth **VORA** non pòt resòler per qué depenen deth significat o deth contèxt.

Verd: Mots desconishuts peth **VORA**, dilhèu per èster mau escrits o non incorporadi en diccionari.

Blu cèu: Mots compausats, tamb junhent, dobtosi: eth prumèr component e era combinacion son desconishuts peth **VORA**.

Magenta: Mots compausats, tamb junhent, dobtosi: eth prumèr component ei coneishut peth **VORA** mès eth segon non, e era combinacion tanpòc. Tanben s'utilise tà sufixes pronominaus dobtosi. Cau auer present que non se pòt analisar semanticament era correccion de bères formes pronominaus.

3.-DICCIONARIS PERSONAUS

Eth **VORA** a dues opcions de diccionari personau, ei a díder, d'archius complementaris a on pòden colleccionà-se es mots que volegatz qu'eth **VORA** dongue com corrèctes.

1. Diccionari personau permanent.

Ei er archiu PERSONAL.DIC, que trobaratz en directòri **VORA**. Podetz edità-lo o tornà-lo a crear tamb quaussevolh editor de tèxt ASCII. I cau méter es mots acompanyadi des sues flexions, versions en minuscules, en letres magers, eca. Tot se reconeisherà atau com a entrat. Non se pòden méter mots més longui de 19 caractèrs ne desseparats per espacis, més òc que pòden meté-se-i junhents e apostròfes. Eth nombre maxim d'entrades deth Diccionari PERSONAL.DIC ei de ues 800.

2. Nomenclator.

Ei er archiu PROPIS.DIC que podetz edità-lo com er anterior, e amplià-lo com volegatz, més auetz d'auer en compde qu'es nòms pròpis an d'introduí-se en minuscules e tamb era iniciu en letra màger. Se reconeisheràn d'aguesta manèra o ben totaument en letres magers.

Es dus diccionaris modificables peth usatgèr son extèrns ath **VORA** e se i higen en moment dera installacion en memòria. Per tant es sues modificacions non seràn actiues entara pròp lèu installacion deth **VORA**.

4.-ACCEPTACIONS TRANSITORIES

Eth **VORA** vos permet hèr acceptacions temporaus o transitòries entà facilitar era revision de trabalhs tamb mots complicats repetitius. Ar acabar era session deth **VORA** es acceptacions temporaus se desbrembaràn. Non se pòden hèr acceptacions de mots de més de 19 caractèrs.

Entà activar eth procès d'acceptacions temporaus cau sarrar ath còp es tecles "ALT" e "MAGERS-DRETA". Açò hè aparéisher un menú ath pè dera plana, tamb es instruccions apropiades.

Prumèra linha dera hièstra	[1-24] :	2
Darrèra linha	[1-24] :	22
Prumèra colona dera hièstra	[1-80] :	1
Darrèra colona	[1-80] :	80
Son corrècti es nauï valors? (<ò/Esc>)		

: cambi mot	Ins: entà acceptar	F10: configura	Esc: hèr repè
-------------	--------------------	----------------	---------------

5.-CONFIGURACIONS DES TECLES VIUES

Eth **VORA** ei modificable en çò que tanh ath conjunt de tecles "viues" que lo activen. Per exemple, podem escuèlher qu'eth punt sigue era tecla viua. Entà hè-lo cau installar eth **VORA** per miei dera instruccion **VORAD**, seguida d'un punt e Retorn. Alavetz es combinacions d'activacion seràn "CTRL." e "ALT.", ei a díder, sarrar ath còp es tecles "CTRL" e "." o ben "ALT" e ".". En lòc deth caractèr punt, se pòt hèr a servir era coma o quaussevolh letra o numero mès non uns auti signes.

En tot cas era combinacion tamb "CTRL" correspón tostemp ara simple verificacion, e tamb "ALT" ei possible era acceptacion temporau.

6.-INSTRUCCIONS DETH VORA

An era sintaxi següenta:

VORAx <arg1>

x=D Installe era version de 90K apruprètz tamb eth diccionari principau en disc dur.

x=M Installe era version de 400K apruprètz tamb eth diccionari principau ena memòria.

x=F Version entà disquets, sense disc dur.

<arg1>=Espaci Installe eth **VORAx** quan non n'ei.

<arg1>=Dehòra Trè eth **VORAx** dera memòria.

<arg1>=z A on z represente un caractèr isolat que pòt èster punt, coma,

letra o digit, entà modificar es tecles viues.

7.-ES JOCS DE CARACTERS. ES LETRES MAGERS ACCENTUADES

Eth **VORA** distingís entre letres magers e minuscules. Per tant sonque accèpte mots complètament en minuscules (encara qu'era iniciau pòt èster màger) o mots complètament en letres magers. Agustes an d'èster corrèctament accentuades.

Era unica letra màger accentuada incorporada en jòc de caràcters ASCII deth sistèma operatiu MS-DOS, enes versions anteriors ara 3.3, ei era E (ASCII=144). Entà representar es autes i a diferents propòstes en tot anullar quauqui valors ASCII de pòc interès entà tèxti en aranés.

Es usatgèrs de **VORA** que non agen un generador de caràcters entà letres magers accentuades pòden verificar era correccion des mots que n'agen per miei d'un aguesti dus procediments d'escritura provisionau: inclusion de tot eth mot en minuscules o introduccion dera letra màger per miei dera tecla "ALT", seguida deth còdi ASCII corresponent.

a) Ordinadors BULL (Còdis de plana PIE):

Eth jòc de caràcters que se pòt installar opcionalment enes ordinadors MICRAL ei eth següent:

	É=144;	Í=146;	Ó=153;	Ú=155;
À=142;	È=145;	Ï=134;	Ò=152;	Û=154;
l=159;	L=157;			

b) Ordinadors OLIVETTI (M24, M28, M280, anteriors a 1988):

Eth jòc de caràcters que se pòt installar opcionalment enes ordinadors OLIVETTI ei eth següent:

Á=152;	É=144;	Í=145;	Ó=146;	Ú=157;
À=134;	È=143;	Ï=159;	Ò=155;	Û=154;
l=169;	L=170;			

c) Adaptador EGA/VGA e sistèma operatiu MS-DOS 3.30:

Des dera version 3.3 i a era possibilitat de definir en pantalha e en impressora diferents tipus de caràcters per miei des nomentadi "còdis de plana". Era mès utila ei era 850, que presente eth següent jòc de caràcters:

Á=181;	É=144;	Í=214;	Ó=224;	Ú=233;
--------	--------	--------	--------	--------

$\dot{A}=183;$ $\dot{E}=212;$ $\dot{I}=216;$ $\dot{O}=227;$ $\dot{U}=154;$

Cau díder qu'era presentacion des letres magers accentuades en ua pantalha EGA ei perfectament solucionada, mès era impression presente bèra dificultat pr'amor que non se trapen es programes de conversion de caractèrs. Totun , auem era possibilitat de programar nosati madeishi es impressores entà poder imprimir es caractèrs que volem.

8.-CONFIGURACION DETH VORA

Ena pantalha de presentacion deth **VORA** i a tres possibilitats d'eleccion:

GENERALITAT DE CATALONHA*DEP. D'ENSENHAMENT*PROGRAMA D'INFORMATICA EDUCATIUA

VORA <Verificador ortografic occitano-aranés

<c> Copyright 1989
Departament d'Ensenhament

RETORN=
Configuracion usatgèr
ESCAPE=
Configuracion estàndard
UA AUTA TECLA=
Naua configuracion

J.L. Baquero
G. Carreras
F. Vergés
M. Vergés
C. Vilches

1. Sarrar ESC: Quede seleccionada era configuracion estàndard, definida peth madeish **VORA**. Ei era manèra mès dirècta de començar a trabalhar tamb eth **VORA**.
2. Sarrar RETORN: Quede seleccionada era configuracion pròpia der usatgèr, en cas de que sigue hèta.
3. Quaussevolha auta tecla: Comence eth procès de definir ua naua configuracion, que automaticament se convertirà ena configuracion d'usatgèr. Aguest procès ei assistit e autodocumentat.

CONFIGURACION DETH UORA

Mot desconeishut	Mot/letra faus	Mot dobtós	Mot compausat	Terminasons
Acceptacions	Addicionaus? non Còp de fiulet? òc	Esc: Gèsser sense cambis Espaci: D'outes configuracions : Rotacion blòcs Ins,5: Rotacion colors,òc/non		
Dicc. personau:	Personal.dic	Esc: Gèsser sense cambis Espaci: D'outes configuracions : Rotacion archius *.DIC		
Nomenclàtor :	Propis.dic	Esc: Gèsser sense cambis Espaci: D'outes configuracions : Rotacion archius *.DIC		

Voletz salvar aquera configuracion? [ò/n]
Voletz emplegà-la? [ò/n]

CONFIGURACION DETH UORA

ERA PART DERA PANTALHA QUE SE UERIFICA

Home, End, PgUp, PgDn : Entà hè-la petita
: Entà hè-la grana

Esc : Entà gèsser sense cambis
Espaci : Per validà-la

UORA: Linhas: de 2 a 23. Colones: de 1 a 80.

9.-OBSERVACIONS

Eth **VORA** coneish provisionaument uns 180.000 mots que corresponen a ues 15.000 entrades de diccionari. Ei possible que s'acèpte ua petita proporcion de mots incorrèctes mès sustot, era situacion actuau ei era contrària: gessen marcats com incorrèctes fòrça mots que de moment non son incorporats en diccionari.

En eth **VORA** manquen conscientament diminutius, aumentatius, derivats en "able", "ible", "ment", prefixes com "des", "in", eca...Podetz comprovar era correccion en tot escriuer provisionaument eth mot originau e formar dempús eth derivat.

Eth **VORA** compròve pantalhes, ei a díder, çò que ges en monitor, e non en archiu de procedéncia. Per tant s'ua linha d'archiu ocupe mès de 80 colones, era part que non se ve non ei comprovada.

Se hètz a servir eth **VORA** des d'un editor que vos permete era gessuda ath sistèma operatiu auetz d'auer en compde qu'eth **VORA** a de quedar installat abantes de cridar ar editor. Jamès auetz d'installar eth **VORA** des de laguens de cap de programa.

Eth **VORA** ei compatible tamb fòrça programes residents en memòria. En cas de bèra interferéncia cau configurar convenientament es tecles d'activacion.

Eth **VORA** ei propietat deth Departament d'Ensenhament dera Generalitat de Catalonha. Eth sòn us per particulars ei liure, a condicion de que se omplisquen es nòrmes següentes:

- Ei obligat respectar era version originau, sense modificà-la. Especiaument s'a de mantier era pantalha de presentacion originau e era referéncia deth sòn Copyright.
- Arrés ei autorisat a comercialisà-lo sense era autorisacion explicita per escrit.
- Es institucions e empreses que'n volguen hèr us an d'adreça-se ath Departament d'Ensenhament.

Eth Programa **VORA** a estat realisat peth **Programa d'Informatica Educativa** deth Departament d'Ensenhament dera Generalitat de Catalonha, e eth **Centre de Normalisacion Lingüística** deth Conselh Comarcau dera Val d'Aran, e en son es principaus autors **J.L.Baquero, G.Carreras, M.Vergés, F.Vergés e C.Vilches**.

Vielha, noveme 1989